

Mieczysław Lubański

"Problema poisko žizni vo Wsjelennoj, Trudy tallinskogo simpoziuma", Moskwa 1986 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 24/1, 231-232

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wanie roli intuicji w procesie tworzenia matematyki i ukazanie na możliwość uzasadniania pewności wiedzy matematycznej poprzez odwołanie się do intuicji prakseologicznej.

Anna Lemańska

Problema poiska žizni wo Wsjelennoj, Trudy tallinskogo simpoziuma, Moskwa 1986, 256 stron.

Mamy przed sobą materiały z sympozjum odbytego w Tallinie w dniach od 7 do 11 grudnia 1981 roku, poświęconego problemowi istnienia oraz poszukiwania życia we Wszechświecie.

Sympozjum to zgromadziło liczną grupę uczonych z ZSSR, nadto 8 osób ze Stanów Zjednoczonych i po jednym uczestniku z Francji, Japonii, Kanady, Bułgarii, Polski i Węgier.

Recenzowany tom zawiera ogółem 39 prac, które zostały zgrupowane w trzech działach: 1. Ogólne zagadnienia związane z powstaniem i rozwojem życia we Wszechświecie (19 prac), 2. Materiały i wyniki poszukiwania życia rozumnego we Wszechświecie (9 prac), 3. Perspektywy i programy (11 prac). Prezentują one szeroki wachlarz hipotez i stanowisk dotyczących się tematyki sympozjum.

A więc np. I. S. Szklowski opowiada się za hipotezą głoszącą, że życie rozumne na Ziemi jest czymś unikalnym w Kosmosie. Inaczej widzi to zagadnienie N. S. Kardaszew, który jest zdania, iż wśród obserwowanych przez nas obiektów astronomicznych winny występować takie, które będą świadczyć o działalności na nich istot rozumnych. K. K. Rebane rozważa problem łączności z cywilizacjami pozaziemskimi z punktu widzenia pierwszej i drugiej zasady termodynamiki. Wskazuje na możliwe drogi znalezienia sygnałów od cywilizacji pozaziemskich. Zwraca również uwagę na wartość tego rodzaju badań dla ludzkości. B. N. Panowkin krytycznie ustosunkowuje się do tradycyjnego podejścia do zagadnienia powstania życia poza Ziemią, które polega na ekstrapolowaniu modelu powstania życia na Ziemi. Proponuje podejście alternatywne w oparciu o cybernetykę charakteryzujące się uwzględnianiem ogólnych prawidłowości dotyczących się systemów samoorganizujących się. Jest zdania, że przystosowanie się samoorganizujących się systemów do otoczenia powoduje wytworzenie specyficznego środowiska. Konsekwentnie istnieje podstawa, aby przypuszczać, że ziemska forma życia rozumnego jest unikalna we Wszechświecie. L. W. Leskow wskazuje na znaczenie podejścia systemowego do zagadnienia poszukiwania pozaziemskich cywilizacji. Istota jego polega tutaj na możliwości badania najbardziej ogólnych prawidłowości ewolucji cywilizacji kosmicznych niezależnie od tego jak liczny jest ich zbiór. M. Subotowicz i Z. Paprotnyj podają krytyczny przegląd metod poszukiwania cywilizacji pozaziemskich. Wyróżniają cztery ich rodzaje: 1) Wysłanie i odbieranie fal i cząstek, 2) Metody artefakta, 3) Metody astrofizyczne, 4) Metody biologiczne. J. Tarter daje przegląd przeprowadzonych badań doświadczalnych mających na celu poszukiwanie sygnałów od cywilizacji pozaziemskich. Przegląd ten zaczyna się od roku 1960. Redaktorzy uzupełnili go do czerwca 1984. Zawiera on ponad 40 programów badawczych. Daje dobry obraz wysiłków włożonych celem otrzy-

mania drobnego choćby świadectwa o istnieniu istot rozumnych w Kosmosie.

Dzisiaj zagadnienia, którym było poświęcone omawiane sympozjum traktowane są jako zagadnienia naukowe. Przyjęte są specjalistyczne skróty: CETI (*Communication with Extraterrestrial Intelligence* — łączność z pozaziemskimi istotami rozumnymi), SETI (*Search of Extraterrestrial Intelligence* — poszukiwanie pozaziemskich istot rozumnych), ETI (*Extraterrestrial Intelligence* — pozaziemskie istoty rozumne), SCETI — socjologiczny aspekt łączności z pozaziemskimi istotami rozumnymi. CETI kładzie nacisk na komunikację z rozumnymi istotami pozaziemskimi, SETI natomiast na ich poszukiwanie.

Nie można nie dopowiedzieć, że poszukiwanie odpowiedzi na zagadnienia rozważane na tallińskim sympozjum jest dziś przedmiotem samodzielnej dyscypliny naukowej o charakterze zarówno teoretycznym, jak i eksperymentalnym. Jest zupełnie jasne, że problematyka CETI oraz SETI jest interdyscyplinarna (według K. Bogdańskiego — transdyscyplinarna). Nic więc dziwnego, że w sympozjum brali udział fizycy, radiofizycy, astronomowie, astrofizycy, radioastronomowie, biolodzy, biofizycy, filozofowie i inni specjaliści, a więc szeroki wachlarz specjalności naukowych.

Dwudziestopięcioletnie próby poszukiwania życia w Kosmosie nie dały — jak dotąd — pozytywnych wyników. Tak było podczas trwania sympozjum i tak jest do chwili obecnej. Podejmowane są jednocześnie próby nawiązania łączności z cywilizacjami pozaziemskimi. W 1986 roku uczeni amerykańscy rozpoczęli realizację nowego, długofalowego programu z zakresu SETI. Przeszukiwany będzie cały zakres fal o małej i średniej częstotliwości. I chociaż Kosmos nadal milczy, nie znaczy to, iż jesteśmy jedynymi istotami inteligentnymi we Wszechświecie.

Zasygnalizowana pokrótce treść materiałów z sympozjum wskazuje, że uczeni nie są zgodni co do istnienia istot rozumnych we Wszechświecie, jak też możliwych sposobów komunikacji z nimi. Jedni z nich są — jeśli tak można powiedzieć — optymistami pod tym względem i wyrażają przeświadczenie, że oprócz nas są istoty rozumne w Kosmosie, drudzy zaś — nazwijmy ich pesymistami — przejawiają duży krytycyzm pod rozważanym względem. Przyszłość przyniesie zapewne odpowiedź na te pytania. Nie bardzo jednak wiemy, kiedy ona nastąpi.

Książka ukazała się z dużym opóźnieniem, prawie po pięciu latach od chwili odbycia się sympozjum. Nie znaczy to, aby była tym samym pozycją przestarzałą. Materiał w niej zawarty można uznać za klasyczny w odniesieniu do dyskutowanej na sympozjum problematyki. Artykuły są, z natury rzeczy, krótkie. Prezentują jednak — jak pamiętamy — różnorodne stanowiska; podają również wskazówki bibliograficzne. Recenzowana praca okaże się pożyteczna nie tylko dla osób interesujących się zagadnieniem istnienia istot rozumnych w Kosmosie, ale także dla historyków myśli naukowej, metodologów, filozofów przyrody. Dla tych ostatnich może służyć jako doskonały materiał na seminarium naukowe.

Mieczysław Lubański